

S. Sayısı : 79 a beşinci ek

Maadin nizamnamesinin bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu nizamnameye yeniden bazı maddeler ilâvesine dair kanun lâyihasının ikinci maddesi hakkında Sıhhat ve İçtimai Muavenet encümeni mazbatası (1/472)

Sıhhat ve içtimai muavenet encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Sıhhat ve İç. Mu. En.
Esas No. 1/472
Karar No. 15

12. VI. 1942

Yüksek Reisliğe

Maadin nizamnamesinin bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu nizamnameye bazı maddelerin ilâvesine dair kanun lâyihasının ikinci müzakeresi sırasında ikinci maddesinin tadili hakkında Bilecik mebusu Kasım Gülek tarafından verilen takrir Umumî Heyetçe müzakereye arzedildiği zaman umumî sıhhati ilgilendiren bir takım hükümleri ihtiva etmesi sebebiyle müzakereden önce Sıhhat ve içtimai muavenet encümenince tetkik edilmesi Encümen reisi tarafından istenilmesi üzerine encümenimize havale buyurulmuş olan takrir ve lâyihaın ikinci maddesi İktisat vekili, Sıhhat ve içtimai muavenet vekâleti müsteşarı ve Maadin umum müdürü ve Evkaf umum müdürü hazır buldukları halde okundu ve incelendi.

Hükümet mümessilleri tarafından verilen izahlara ve encümen âzasınca ileri sürülen mütalâalara göre maden suları ve şifalı sıcak sular bakımından memleketimizin dünyada benzerine güç rastlanır derecede zengin olduğu, fakat bunların bugünkü kullanma şekillerine göre icabeden faydalı teminden uzak oldukları, bazı yerlerde bazı bulaşık hastalıkların sirayetine bile sebep oldukları anlaşılmış ve esas itibariyle bunların buldukları yerlerde yapılacak tesisatın bugünkü ilmin gereklerine göre yapılması ve Sıhhat vekâletince sıkı bir teftişe ve murakabe-ye tabi tutulmaları lüzumu açık bir şekilde anlaşılmıştır.

Sıcak ve soğuk maden sularının işletilebilmesi için usulen alınacak ruhsatnameden başka bu suların şifa hassalarının Sıhhat ve içtimai muavenet vekâleti tarafından tasdik edilmiş olması ve tesisatının fenne uygun bulunması lâzımdır. Umumî Hıfzıssıhha kanununun 200 - 210 nu maddeleri umumî sıhhatın korunması için bu hususta alınması lâzımgelen tedbirleri tâyin etmekte olduğundan Maadin nizamnamesinin maden sularına ait hükümlerinden bir kısmını değiştiren lâyihaın ikinci maddesinde Umumî Hıfzıssıhha kanunu hükümlerinin devam etmekte olduğunu ve yapılacak tesisat için daha evvel Sıhhat vekâletinin mütalâasının alınması lüzumunu tasrih ettiği Encümenimiz zaruri görmüştür.

Bundan başka memleketin büyük bir servet hazinesini teşkil eden bu gibi suların işletilmesi büyük sermayelere ihtiyaç gösterdiği ve Garp memleketlerinde bunların büyük bir kısmının büyük sermayeli şirketler tarafından işletildiği de bilinmesine göre, bunlardan kırım veya mevki bakımından ehemmiyetli görülenlerin doğrudan doğruya Devlet eliyle işletilmesi, yahut imtiyazın hakikî veya hükmi şahıslara verilmesi de lüzumlu görüldüğünden, bunun için de madde metnine bir hüküm konulmuştur.

1302 tarihli ve kanun hükmünde olan Maadin nizamnamesi sıcak, soğuk bütün maden su-

larını maden hükmünde saydığı, ve memleket kanunları uzun zamandanberi madenler üzerinde toprağa tabi bir mülkiyet tanımadığı cihetle, kendi mülkünde maden suları bulunanlara bir mülkiyet hakkı tanınması hususunda âzadan bazıları tarafından ortaya atılan mülâhazalar encümenimizin çokluğunca vârit görülmemiş, ancak bu kanunun neşrinden önce gerek hususi kanunlarla, gerekse imtiyaz suretiyle hakiki veya hükmi şahıslara verilmiş olan hakların mahfuz kalması muvafık görülerek bu hususta da bir metin ilâve edilmiştir.

Takririn son fıkrasında petrol istihsaline elverişli olmyan asfalt yatakları hakkındaki hüküm bu cinsten asfaltların Petrol kanununun şumulünden hariç tutularak memleketin asfalta olan ihtiyacının kolayca teminini istihdaf eylediği anlaşıldığından, tuz ve petrol ve saire gibi bazı maddeler hakkındaki kanunların mahfuziyetleri uygun görülerek tavzih bakımından küçük bir değiştirme ile kabul edilmiştir.

Maddenin baş tarafı aynen kabul edilerek öteki kısımları yukarıda belirtilen hükümlere göre yeniden yazılıp, bu suretle hazırlanan metin encümenimizce kabul edilmiş olduğundan mazbatamızla birlikte Yüksek Reisliğe sunuldu.

Sihhat ve İğ. Mu. En. Rs.

M. M.

Ağrı

Kütahya

Dr. H. Kural

Dr. Ali Süha Delilbaşı

Kâtip

Edirne

Aydın

Bilecik

Dr. F. Memik

Dr. Ş. Şener

Dr. M. Suner

Burdur

Bursa

Dr. A. Ruhi Yeşilyurt

Dr. Refik Güran

Denizli

Diyarbakır

Dr. Hamdi Berkman

Dr. Şükrü Emed

Gaziantep

Kastamonu

Dr. M. Ali Ağakay

M. Rıza Saltuğ

Kastamonu

Kırşehir

Kocaeli

Dr. T. Aslan

Dr. H. Ülkü

Dr. Fuad Sorağman

Konya

Maraş

Dr. O. Ş. Utudağ

Dr. K. Bayizit

SIHHAT VE İÇTİMTİ MUAVENET ENCÜ-
MENİNİN DEĞİSTİRİŞİ

Maadin nizamnamesinin bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu nizamnameye yeniden bazı maddeler ilâvesine dair kanun lâyihasının ikinci maddesi

MADDE 2. — Tabii teşekkül neticesinde gerek yeryüzünde ve gerek yeraltında bulunan altın, gümüş, plâtin, civa, kurşun, demir, bakır, kalay, çinko, bizmut, kobalt, nikel, krom, arsenik, manganez, antimuan, alüminyum ve bunlara benzer madeni maddelerle kehribar, kükürt, şap, grafit ve her türlü maden kömürü, zift, neft, asfalt, petrol ve petrola benzer diğer madeni maddeler, petrol istihsaline elverişli olmıyan asfalt yatakları, her nevi kıymetli taşlar, zımpara, lületaş, içinde borasitli maddeler bulunan muhtelif cisimler, kayatuzu, tabii tuzlu ve bakırlı sular, sıcak ve soğuk maden suları, manyezit, amyant, çimento yapılmasında kullanılan başlıca maddeler (Bu maddeler çimento yapılmasında kullanılmak şartıyla), kibritiyeti hadit imalinde kullanılan piritli topraklar, madeni alüminyumlu kumlar ve topraklar, turbi, on sene müddetle istifade edilmemiş olan bakırye yığımları ve cüruf Maadin nizamnamesiyle bu kanun hükümlerine tabidir.

İçmeğe ve yıkanmağa mahsus olup halen mekşuf veya henüz keşfedilmemiş şifalı sıcak ve soğuk maden sularının rüsum ve temettü hisseleri vilâyet hususi idarelerine aittir. Hususi idareler bu suları doğrudan doğruya işletebilecekleri gibi, taliplerine işletme ruhsatnamesi vermek suretiyle ihale de edebilirler. Hususi idarelerce işletilmek istenmiyen veya ihale edilmeyenlerin rüsum ve temettü hisseleri vilâyetçe

belediye veya köylere terkedilebilir.

Bu sulardan terkibi itibariyle kıymetli veya mevkii bakımından ehemmiyetli olanlar lüzum görüldüğü takdirde doğrudan doğruya Devletçe işletilebileceği gibi, imtiyaz suretiyle taliplerine de ihale edilirler. Bu hususta 927 sayılı kanun hükümleri caridir. Bu kanunun neşrinden evvel, gerek hususi kanunlarla ve gerek imtiyaz suretiyle hakiki veya hükmi şahıslara verilmiş olan haklar mahfuzdur.

İçmeğe ve yıkanmağa mahsus bütün sıcak ve ya soğuk şifalı maden sularının işletilmesi ve sıhhi murakebesi hususunda 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha kanununun hükümleri tatbik olunur.

Bu suretle her türlü tesisatın yapılmasından evvel Sıhhat ve içtimai muavenet vekâletine müracaat olunur.

Taşocakları, Taşocakları nizamnamesine uyularak vilâyetler tarafından taliplerine ihale ve nispi ve mukarrer resimleri eskisi gibi vilâyet hususi idareleri tarafından tahsil olunur.

Çimento yapılmasında kullanılan maddelere ait taşocağı resmi Maliyece tahsil olunan çimento resminden ayrılarak her üç ayda bir hususi idarelere verilir.

Petrol istihsaline elverişli olmıyan asfalt yatakları hariç olmak üzere maden ve taşocakları hakkındaki hususi kanunların hükümleri mahfuzdur.

